

Hodnocení diplomové práce Kateřiny Kňapové „O aktivistech a lidech: analýza diskurzu o vybraných případech politického aktivismu v České republice

Cílem steinbeckovsky nazvané diplomové práce K. Kňapové je analyzovat způsoby, jimiž jsou v českých médiích reprezentovány různé typy aktivistů. Podobně jako postavy Steinbeckovy novely mají i v autorčině pojetí tyto reprezentace odrážet situaci společnosti, její sdílené normy, sebeinterpretaci a z toho potenciálně vycházející rozhodnutí (v tomto případě kolektivní). Z hlediska kritické diskursivní analýzy, kterou diplomantka využívá, je zřejmé, že jazyk není neutrálním nástrojem popisu, ale způsobem, jímž se vytváří „věci“ – zde kategorie politicky aktivních jedinců.

K. Kňapová tak se svou prací nepřispívá „jen“ do akademické diskuse o kulturních reprezentacích, ale do velmi praktického uvažování o důsledcích konkrétních označujících strategií, které se mohou překládat do zcela „materiálních“ strategií politických autorit nebo represivních složek. Ty budou asi reagovat jinak na jednání „levicových extremistů“ a jinak na meeting demonstrantů proti „nepřizpůsobivým žvlům“. Diplomantka se snaží na příkladech protestů, jejichž výběr je veden požadavkem variability, zachytit diskursivní podloží, které produkuje označení aktivistů v konkrétních politických střetech. A to se jí v rámci magisterské práce bezpochyby daří.

Práci uvádí teoretická diskuse studia politického aktivismu, jeho specifik v post-komunistickém kontextu a kulturní dimenze jeho studia. Následuje představení a ospravedlnění zvoleného typu analýzy. V ní se pak diplomantka zaměřuje na pět typů protestu – antikomunistické, studentské, proti rozpočtovým škrtům, protiromské a antirasistické. Každá z analytických kapitol postupuje stejným způsobem a je uzavřena shrnutím. Práce je celkově velmi přehledně strukturovaná a lze se v ní dobře orientovat. Z hlediska požadavků, které jsou kladeny na magisterské diplomové práce, nevykazuje žádný podstatný problém.

V závěrech své práce autorka v souladu s výzkumnými cíli shrnuje způsoby, jimiž jsou používány různé typy označení a ukazuje, v čem spočívá

specifičnost znaku „aktivista/ka“ vzhledem ke znakům jiným (odborář, běžný občan atd.). Právě zde se ukazuje smysluplnost zvolené perspektivy, která dobře demonstruje praktický rozdíl, jaký v mediálním obrazu dokáže dosáhnout určité značení oproti jinému. S nadsázkou řečeno, již jen označení „běžný občan“ dokáže ospravedlnit téměř jakékoli jednání a naopak. S nálepkou radikála se nese to, že jakákoli jeho nebo její činnost povede k tragickým důsledkům. Byť to z určitého hlediska nemusí být až tak překvapivým závěrem, v kontextu, v němž i hlavní veřejnoprávní médium svým jazykem bezděčně konstruuje domácí „underclass,“ působí předložená diplomová práce jako důležitá.

Její text přitom nepředstavuje jen tuto (již dříve prezentovanou) kritiku, ale snaží se analyticky zachytit nuance, s nimiž se hovoří o různých typech „aktivistů“, jimž je také přikládáno různé hodnocení. Podle závěrů analýzy jsou obecně aktivisté chápáni – ve vztahu k běžným občanům – jako „něco cizího“, což naznačuje, že v mediálním mainstreamu je běžné občanství spojováno spíše s politickou pasivitou (s. 52). To není banální zjištění.

Vzhledem k výše uvedenému doporučuji práci k obhajobě s hodnocením výborně.

doc. PhDr. Ing. Ondřej Císař, Ph.D.